

Paragraaf 2 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over het onderhoudsniveau van kapitaalinvesteringen en is vooral gericht op kapitaalgoederen in de openbare ruimte of ten behoeve van het openbaar belang.

Kapitaalgoederen zijn investeringen met een langdurig economisch of maatschappelijk nut. Het gaat om: Infrastructurele kapitaalgoederen, zoals wegen, civiele kunstwerken, rioleringen, water en verlichting. Voorzieningen zoals openbaar groen, verlichting en sportvelden, gebouwen en installaties.

De gemeente Wageningen wil haar kapitaalgoederen zo goed mogelijk beheren, onderhouden, in stand houden en indien nodig vervangen op het bestuurlijk vastgestelde onderhoudsniveau. Voor het planmatig onderhoud aan gemeentelijke voorzieningen maken we gebruik van meerjarige onderhoudsplannen (MOP of MJOP) en investeringsplanningen. Onder het MOP/MJOP vallen ook de kleine vervangingen onder € 25.000.

De stijging van de onderhoudsbehoefte in combinatie met de opgave voor verduurzaming en de hoog conjunctuur werkt in een aantal gevallen prijsopdrijvend. Uit het oogpunt van kostenbesparing gaat de gemeente onderzoeken of het mogelijk is om in de toekomst meer anti cyclisch te investeren.

Hieronder volgt een toelichting per beheeraspect.

In 2024 is gewerkt aan de actualisatie van de beheerplannen voor de belangrijkste producten.

In 2025 zijn de beheerplannen voor alle de meeste kapitaalgoederen vastgesteld. In de begrotingen 2026 zijn de financiële effecten opgenomen.

Beheer- en beleidsplannen kapitaalgoederen

Omschrijving

Wat we met het onderhoud aan de kapitaalgoederen willen bereiken is beschreven in de volgende beleidsdocumenten:

Excel-tabel

Document	Vastgesteld op	Vastgesteld door
Beheerplan Wegen 2026-2030	15-7-2025	B&W
Beheer- en beleidsplan Civiele Kunstwerken 2026-2030	15-7-2025	B&W
Beheerplan VRI's 2026-2030	15-7-2025	B&W
Beheernotitie Openbare Verlichting 2026-2030	15-7-2025	B&W
Strategisch Vastgoednota	16-12-2024	Raad
Bomenbeheerplan	7-3-2023	B&W
Groen Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	10-2-2020	Raad
Speelruimteplan	9-1-2012	Raad
(verbreed) Gemeentelijke Rioleringsplan 2010-2015*	7-2-2011	Raad

* GRP wordt jaarlijks beleidsmatig verlengd

Verhardingen, groen & water

Het college heeft in 2025 het beheerplan wegen 2026-2030 vastgesteld. Het plan is opgesteld conform CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek) richtlijnen. Conform onze wegenvisie is het onderhoudsniveau B (Basis). Op basis van een kwalitatieve inspectie van de verhardingen kan voor de eerste drie jaren bepaald worden welk onderhoud benodigd is. Vanaf jaar 4 en verder is op basis van areaal en de leeftijd een raming voor de te verwachten onderhoudsmaatregelen opgesteld. Hieruit kunnen we concluderen dat de ingezette aanpak in 2020 doorgezet kan worden. Toch moet het budget flink stijgen. In de afgelopen periode is afgesproken om vernieuwing van de toplagen op de hoofdstructuur als onderhoudsmaatregelen te bestempelen. In het verleden werden de kosten hiervoor gekapitaliseerd, waardoor het effect op de begroting gering was. Door deze kosten nu direct uit de exploitatie te betalen, moet het budget omhoog. Omdat dit geen jaarlijkse kosten zijn, maken we gebruik van de reserve om de schommelingen op te vangen. In het kostendekkingsplan voor wegen ontstaat hierdoor een gelijkmatig beeld.

Groen

In 2023 is een bomenbeheerplan opgesteld. Bij de begroting van 2024 is voor vervanging van bomen krediet aangevraagd. Het bomenbeheerplan is actueel en heeft geen aanpassingen op beleidsmatig en/of financieel gebied.

In de eerste helft van 2026 zal voor groen tactisch beleid worden opgesteld waarin de doelen uit ons groenbeleidsplan (op strategisch niveau) naar concrete inrichtings- en beheerambitie vertaald gaan worden.

Vervolgens wordt het tactisch beleid naar een nieuw onderhoudsplan vertaald. Verwachting is dat bij de behandeling van de begroting 2027 de effecten van het nieuwe onderhoudsplan groen meegenomen kunnen worden.

Voor vervanging van bomen conform het beheerplan gaat om de volgende investeringsbedragen per jaarschijf:

- 2024: € 745.000
- 2025: € 930.000
- 2026: € 660.000
- 2027: € 720.000
- 2028: € 1.000.000

Kunstwerken

Het college heeft in 2025 het beheerplan kunstwerken 2026-2030 vastgesteld. In 2020 was al duidelijk dat er op het gebied van civiele kunstwerken op relatief korte termijn een flinke vervangingsgolf op ons afkomt. De kunstwerken zijn over het algemeen onderhoudsarm, waardoor er relatief weinig budget voor de exploitatie nodig is. Daarbij zijn de meeste kunstwerken in eerste aanleg na de oorlog uit gebiedsontwikkeling betaald. Er is aanvullend onderzoek uitgevoerd om de restlevensduur van de kunstwerken goed in beeld te krijgen. Hieruit bleek dat er de eerste jaren geen hele grote vervangingen nodig zouden zijn. De vervangingen worden in principe gekapitaliseerd, waardoor het effect op de begroting de eerste jaren nog gering was. De afgelopen jaren is voor enkele ad-hoc aanvragen door de raad beschikbaar gesteld. In de begroting 2026 wordt een voorstel gedaan voor vervanging van de brug bij Duijvendaal en vervanging van keerwanden bij de stadsgracht. Toch blijkt uit de inspecties dat de normale onderhoudskosten door de leeftijd van de kunstwerken langzaam maar zeker toeneemt. Tezamen met de vervangingsverwachting moet het budget aanzienlijk omhoog bij gelijkblijvende ambitie. De verhoging van het exploitatiebudget zal in de begroting 2027 en verder zichtbaar worden.

Excel-tabel

Wegen			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	290	280	10
Groot onderhoud	1.049	1.230	-181
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	1.339	1.510	-171

Wegen			
Totale exploitatielasten Wegen	2.678	3.020	-342
Mutatie reserve hoofdinfrastructuur	-117	-117	-
Totale exploitatielasten en -baten Wegen	2.561	2.903	-342

Groen (plantsoenen)			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	91	91	-
Groot onderhoud	2.243	2.367	-124
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	263	377	-114
Totale exploitatielasten Groen (plantsoenen)	2.597	2.835	-238
Exploitatiebaten Groen (plantsoenen)	-11	-	-11
Totale exploitatielasten en -baten Groen (plantsoenen)	2.586	2.835	-249

Groen (bomen)			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	32	33	-1
Groot onderhoud	170	116	54
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	118	62	56
Totale exploitatielasten Groen (bomen)	320	211	109

Kunstwerken			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	81	81	-
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	114	137	-23
Totale exploitatielasten Kunstwerken	195	218	-23

Water en riolering

Het beleidskader met betrekking tot beheersmatige aspecten

In gezamenlijkheid met het Waterschap Vallei en Veluwe baggeren we eens per drie jaar 20% van de watergangen. In samenhang met het Waterplan stellen we Gemeentelijke Rioleringsplannen op.

We voldoen aan de wettelijke minimale kwantitatieve eisen voor de riolering in relatie tot het overstorten van rioolwater op het oppervlaktewater. Het derde (verbrede) Gemeentelijke Rioleringsplan is in 2011-2015 vastgesteld en daarna jaarlijks beleidsmatig verlengd. Het kostendekkingsplan is de afgelopen jaren enkele keren geactualiseerd. De nadruk in het V-GRP ligt hierbij op het verbeteren van de waterkwaliteit in de stad op een duurzame en kosteneffectieve wijze. Dit kunnen we bereiken door maatregelen aan riolering of aan de inrichting en het beheer van watergangen. Ook gaan we door met het afkoppelen van regenwater van het gemengde stelsel als dit kosteneffectief is. De zorgplicht voor het grondwater ligt bij de Gemeente. Zowel de V-GRP als het Waterplan lijken verouderd, maar geven ruim voldoende kaders om effectief te kunnen werken aan riolering en waterhuishouding. Ook voor de maatregelen als gevolg van klimaatverandering voldoen de kaders nog. Op dit moment is aanpassing van het beleid niet nodig. Met de invoering van de Omgevingswet is het wenselijk dat het V-GRP en het Waterplan worden geactualiseerd. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart, maar vertraagd. De vertraging komt doordat het Waterschap het Wageningse rioolwater in Bennekom wil gaan zuiveren in plaats van Renkum. Deze plannen moeten nog wat verder worden uitgewerkt voordat we ons V-GRP en Waterplan kunnen aanpassen.

Financiële consequenties voortvloeiende uit het beleidskader

Voor het jaarlijkse waterbeheer zijn structurele budgetten beschikbaar. Voor de uitvoering van het V-GRP (verbrede gemeentelijk rioleringsplan) stellen we bedragen beschikbaar vanuit de

rioolheffing. Er wordt bij de rioleringsbegroting rekening gehouden met € 1,3 miljoen aan jaarlijkse investeringsruimte.

Excel-tabel

Water			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	-	-	-
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	154	137	17
Totale exploitatielasten Water	154	137	17

Riolering			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	670	670	-
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	975	939	36
Totale exploitatielasten Riolering	1.645	1.609	36
Exploitatiebaten Riolering	-3.099	-3.103	4
Totale exploitatielasten en -baten Riolering	-1.454	-1.494	40

Openbare verlichting

In het beleid is gekozen om op natuurlijke momenten de elektriciteitsvraag verder te reduceren door gebruik van led-armaturen, het vervangen van conventionele lampen door led lampen en dimmen van licht. Hierdoor zijn de vervangingskosten in balans met de reductie van energie. De bestaande budgetten hoeven daarom niet te worden aangepast. Het beleid is afgestemd op het duurzaamheidsbeleid.

De focus lag afgelopen jaar (en ligt de komende jaren) op het vervangen van conventionele lampen door led lampen.

Zo zijn er in de wijk Noordwest ruim 300 conventionele lampen vervangen door led lampen. Dit levert een energiebesparing op van ongeveer 50% ten opzichte van de oude situatie.

In 2022 was 45% led verlichting, in 2025 is 70% van het areaal led verlichting.

De resterende lampen zullen versneld worden verled. Hiervoor is in het vastgestelde beheerplan Openbare Verlichting aangegeven op welke manier dit kan gebeuren. De verleding zal worden gekapitaliseerd. Het effect op de begroting is al verwerkt in de begroting 2026.

Speelvoorzieningen

Tijdens de uitvoering van het speelruimteplan van 2013 tot en met 2015 zijn er ook zogenaamde 'bovenwijkse plekken' gecreëerd, waarmee zeer uiteenlopende doel- en leeftijdsgroepen worden bediend. Naar aanleiding van het enthousiasme van de bewoners hierover willen we de aantallen hiervan verder uitbreiden. Om dit te realiseren willen we komende jaren wel investeren in onderhoud van de bestaande speeltoestellen, maar de aanleg van nieuwe plekken even op een laag pitje zetten. Hierdoor kunnen we weer sparen voor het realiseren van uitgebreidere speelplekken over enkele jaren. In 2024 zijn onderhoudsplannen voorbereid. Uit onderzoek begin 2025 bleek dat we met vervanging van 3 speelplekken per jaar rekening moeten houden. Budgetten hiervoor zullen in de P&C documenten worden aangevraagd.

Excel-tabel

Speelvoorzieningen			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	10	10	-
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	205	137	68

Speelvoorzieningen			
Totale exploitatielasten Speelvoorzieningen	215	147	68

Woningen, gebouwen, accommodaties

Woningen, gebouwen en accommodaties

Gemeentelijke gebouwen worden ingezet voor het huisvesten van een breed aanbod aan culturele, sociale, maatschappelijke en sportvoorzieningen. Daarbij blijft het uitgangspunt dat multifunctioneel gebruik van gemeentelijke gebouwen zoveel mogelijk wordt bevorderd. Met de vaststelling van de Strategische Vastgoednota in december 2024 zijn de kaders bepaald om maatschappelijke waarde, bezit, gebruik en beheer van de gemeentelijke vastgoedportefeuille beter met elkaar in balans te brengen. Hiervoor is begin 2025 de Vastgoedtafel opgericht, waar vraag(beleidsmatig) en aanbod(binnen bestaande portefeuille) bij elkaar komen.

In 2025 zijn binnen de bestaande vastgoedportefeuille concrete stappen gezet. Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is gebaseerd op het Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) waarin een gedeelte van de verduurzaming (terugverdientijd 5 jaar) is opgenomen. Om de gewenste energievermindering te behalen, worden de MJOP's in 2025/2026 aangevuld tot een Duurzaamheidsmeerjarenonderhoudsplannen (DMJOP's), waarin naast het groot onderhoud ook de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen is opgenomen. Verder is de voorziening groot onderhoud opgezet in aansluiting met het MJOP-onderhoud.

Daarnaast is, na inventarisatie van de bestuurlijke wensen en het verkrijgen van extra subsidie, gestart met het multifunctioneel maken van de kleine zaal van theater Junushoff. Hiermee is zowel ingezet op beter gebruik van bestaande accommodaties als op versterking van hun maatschappelijke functie. Ook binnen de onderwijshuisvesting zijn in 2025 belangrijke stappen gezet. Eind 2025 is de nieuwbouw van de Margrietschool opgeleverd. Daarnaast is gestart met de voorbereiding van de nieuwbouw van de St. Jozefschool. De planning van vervangingsinvesteringen in schoolgebouwen wordt geactualiseerd aan de hand van het Integraal Huisvestingsplan voor onderwijs; eind 2025 is gestart met de actualisatie daarvan.

Excel-tabel

Woningen			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Vershil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	1.937	1.886	51
Groot onderhoud	1.474	1.524	-50
Totale exploitatielasten Woningen	3.411	3.410	1

Gebouwen en accommodaties			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Vershil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	670	670	-
Groot onderhoud	-	3	-3
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	975	1.403	-428
Totale exploitatielasten Gebouwen en accommodaties	1.645	2.076	-431
Mutaties reserves	-3.100	-3.100	-
Mutaties voorziening Groot onderhoud			-
Exploitatiebaten Gebouwen en accommodaties			-
Totale exploitatielasten en -baten Gebouwen en accommodaties	-1.455	-1.024	-431

Scholen

Eind 2025 is de nieuwbouw van Margrietschool op de locatie van de Haverlanden 80 opgeleverd. De grond en het gebouw worden vervolgens overgedragen aan het schoolbestuur en het juridische eigendom van het oude schoolgebouw en terrein aan de Zeemanstraat vervalt aan de gemeente.

Bij de behandeling van de programmabegroting 2024, heeft de gemeenteraad middelen beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van de st. Jozefschool. In 2025 is gestart met de voorbereiding van de nieuwbouw. Hiervoor stellen we eerst samen met het schoolbestuur de uitgangspunten vast.

De vervangingsinvesteringen van de schoolgebouwen is vanaf 2026 opgenomen in het integraal investeringsoverzicht. Bij de begroting 2026 heeft het college een voorstel gedaan voor de investeringen die starten in de periode 2026-2029 en een kredietaanvraag. De planning wordt aangepast aan de hand van geactualiseerd Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor onderwijs. Eind 2025 is gestart met de actualisatie van dit IHP.

Excel-tabel

Scholen			
Exploitatie (x € 1.000)	Begroot 2025	Werkelijk 2025	Verschil
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	5.616	5.270	346
Overige kosten (excl. personeel)	701	761	-60
Totale exploitatielasten Scholen	6.317	6.031	286